

Handläggare
Felicia Pettersson
Staben
Verksamhetsstrateg
08-523 019 66
felicia.pettersson@sodertalje.se

Till
Utbildningsdepartementet

Ert diarienummer
Ds 2021:13

Yttrande över regeringens förslag till "Nationell plan för trygghet och studiero"

Bakgrund

Södertälje kommun har fått regeringens förslag till en nationell plan för trygghet och studiero på remiss. I förslaget beskrivs ett flertal föreslagna åtgärder för att säkerställa ett fungerande regelverk om trygghet och studiero i skolan. Förslaget är uppdelat på åtta kapitel med ett flertal förslag på åtgärder i varje kapitel. Södertälje kommun har fått möjligheten att yttra sig över den nationella planen för trygghet och studiero och komma med synpunkter på förslagen.

Södertälje kommuns kommentarer och synpunkter

Nedan beskrivs förslagen i betänkandet och Södertälje kommuns kommentarer och synpunkter på dessa förslag.

Kapitel 5 – "Det förebyggande arbetet för trygghet och studiero ska förstärkas"

Ansvaret för det förebyggande arbetet inom trygghet och studiero och terminologin förtydligas

Förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att begreppen "trygghet" och "studiero" särskiljs i skollagen. Det ska anges i skollagen att alla elever ska tillförsäkras en utbildning som präglas av trygghet och en undervisning som präglas av studiero. Det ska även förtydligas att huvudmannen har ett ansvar att säkerställa att det bedrivs ett förebyggande arbete på skolenheten som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Kapitel 6 – "Det systematiska kvalitetsarbetet ska förbättras och en effektiv tillsyn säkerställas"

Regleringen av det systematiska kvalitetsarbetet förtydligas

Förslag

Förslaget innebär att det ska anges i skollagen att huvudmannen och rektorn, utöver att följa upp utbildningen, även ska analysera de bakomliggande orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Ett föreläggande ska ange de åtgärder som huvudmannen ska vidta

Förslag

Förslaget innebär att ett föreläggande för en huvudman att fullgöra sina skyldigheter från en tillsynsmyndighet ska ange de åtgärder som huvudmannen ska vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer i att det är bra med ökad tydlighet i tillsynen som utövas på skolorna och huvudmännen, samt att de åtgärder som huvudmannen ska vidta specificeras, i syfte att öka likvärdigheten. Det är däremot viktigt att åtgärderna som åläggs huvudmannen att vidta är konkreta och anpassade efter den specifika verksamheten, då skolorna och huvudmännen har olika förutsättningar och behov. Tillsynsmyndigheten behöver därmed ha en mycket god kännedom om den specifika verksamheten, vilket ställer högre krav på tillsynsmyndigheten.

Skolinspektionen ska alltid vara motpart när myndighetens beslut överklagas

Förslag

Förslaget innebär att Skolinspektionen alltid ska vara motpart i domstolen när ett beslut av myndigheten överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Kapitel 7 – ”En bättre hantering av klagomål”

Huvudmannen ska ha ett tydligare ansvar för klagomålshantering

Förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att det i skollagen ska tydliggöras att en huvudman ska ta emot och utreda klagomål mot utbildningen, och ha skriftliga rutiner för detta. Huvudmannen ska även aktivt verka för att rutinerna är kända bland elever, vårdnadshavare och personal. Huvudmannen ska skyndsamt göra den utredning som behövs för att kunna hantera klagomålet och återkoppla till den klagande. Förslaget innebär även att Skolinspektionen endast ska få utreda klagomål som huvudmannen har fått möjlighet att hantera, eller om det finns särskilda skäl. Om Skolinspektionen inte utreder ett klagomål för att huvudmannen inte har fått möjlighet att hantera det, ska Skolinspektionen överlämna klagomålet till huvudmannen.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer i att det är viktigt att klagomål gällande utbildning i första hand hanteras av huvudmannen, då huvudmannen ofta har möjlighet att snabbare hantera klagomålen och vidta lämpliga åtgärder. Det är även viktigt att rutinerna för klagomålshantering är kända för elever, vårdnadshavare och personal.

Det är däremot viktigt att Skolinspektionen, innan de överlämnar klagomål till huvudmannen för hantering, gör en individuell bedömning i varje enskilt fall. Det finns mindre fristående huvudmän där huvudmannen även sitter med i skolledningen, och ibland inkommer klagomål som gäller huvudmannen, vilket gör en hantering av huvudmannen olämplig. Det är viktigt att Skolinspektionen innan överlämning av klagomål säkerställer att de inte ber huvudmannen utreda sig själv.

Det ska tas fram stöd för skolors kommunikation och samarbete med vårdnadshavare

Förslag

Förslaget innebär att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram informationsmaterial som skolor kan använda i sin kommunikation med vårdnadshavare om vilka rättigheter och skyldigheter som skolan respektive vårdnadshavare har.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Kapitel 8 – ”Bättre stöd till skolpersonal i arbetet med trygghet och studiero”

Lärare och rektorer ska få bättre tillgång till befintligt stöd när det gäller trygghet och studiero

Förslag

Förslaget innebär att Skolverket ska tydliggöra och förstärka sin kommunikation när det gäller vilket stöd som finns för lärare och rektorer i deras arbete med att förebygga och upprätthålla trygghet och studiero.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun välkomnar ett sådant tydliggörande.

Det ska tillhandahållas kompetensutveckling för elevassistenter och resurspersonal

Förslag

Förslaget innebär att Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska ges i uppdrag att tillhandahålla kompetensutveckling för elevassistenter och annan resurspersonal.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun välkomnar en sådan kompetensutveckling.

Kapitel 9 – ”Ökad delaktighet vid framtagande av skolans ordningsregler och bättre uppföljning”

Elevernas delaktighet i arbetet med ordningsreglerna ska säkerställas och hur de följs ska följas upp

Förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att det även fortsättningsvis ska vara rektorn som beslutar om ordningsregler på skolan, men att det ska tydliggöras att eleverna ska vara delaktiga i både utarbetandet och i uppföljningen av ordningsreglerna. Det ska klargöras att i uppföljningen av ordningsreglerna ingår att följa upp hur dessa följs och att analysera de bakomliggande orsakerna till uppföljningens resultat. Uppföljningar ska ske regelbundet.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Vårdnadshavarna ska få information om skolans ordningsregler

Förslag

Förslaget innebär att rektorn har ansvar för att vårdnadshavare får information om skolans ordningsregler och att detta förtydligas i läroplanerna för grundskolan och motsvarande skolformer.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Kapitel 10 – ”Användningen av mobiltelefoner i skolan ska regleras”

Mobiltelefoner ska endast användas efter lärarens instruktion när undervisning pågår

Förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning, som exempelvis datorer eller läsplattor, endast ska förekomma efter lärarens instruktion eller som stöd i form av extra anpassning eller särskilt stöd. Rektorn eller en lärare ska få besluta om undantag för en enskild elev om det finns särskilda skäl. Beslut om reglerat mobilanvändande i undervisningen och undantag från ett sådant beslut ska som huvudregel inte behöva dokumenteras och ska inte kunna överklagas genom förvaltningsbesvär.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun välkomnar ett sådant förslag.

Ökade möjligheter att omhänderta mobiltelefoner

Förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att rektorn, en lärare eller en handledare vid fjärrundervisning får omhänderta en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning för att förebygga störningar i undervisningen eller för att förebygga kränkande fotografering eller filmning i omklädningsrum, dusch eller liknande utrymme. Föremålet ska lämnas tillbaka till eleven i samband med att lektionen har avslutats, eller i nära anslutning till att eleven har lämnat utrymmet. Rektorn eller en lärare får även i andra fall omhänderta mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning för att förbygga kränkande fotografering eller filmning.

Förslaget innebär även att rektorn ska få besluta att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid skoldagens början och återlämnas senast vid skoldagens slut i de obligatoriska skolformerna. Rektorn eller en lärare ska få besluta om undantag för en enskild elev om det finns särskilda skäl.

I förslaget anges även att den befogenhet som rektorn, en lärare eller en handledare vid fjärrundervisning har att omhänderta föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna även innefattar en befogenhet att omhänderta föremål som används på ett sätt som är kränkande för personal eller elever. Rektorn eller den som rektorn har bestämt ska skyndsamt anmäla till polisen om ett föremål som har omhändertagits kan antas ha använts som hjälpmedel vid brott.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer med förslaget. Det är viktigt att Polismyndigheten har god kännedom om rektorns skyldighet att anmäla omhändertagna föremål som kan antas ha använts som hjälpmedel vid brott. Detta mot bakgrund av att när polisanmälningar har gjorts från skolor har polisen vid vissa tillfällen inte tagit emot anmälningarna, med hänvisning till att det rör barn som är under 15 år gamla. Det är därför viktigt att samtliga inblandade parter har kännedom om gällande regelverk.

Kapitel 11 – ”Skolpersonalens allmänna befogenheter för att säkerställa trygghet och studiero förtydligas”

All skolpersonal ska ha allmänna befogenheter för att säkerställa trygghet och studiero

Förslag

Förslaget innebär att all skolpersonal ska få vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Det ska uttryckligen anges i skollagen att dessa åtgärder innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. Om en annan skolpersonal än rektorn, en lärare eller en handledare vid fjärrundervisning har omhändertagit ett föremål, och inte omedelbart kan lämna tillbaka det, ska föremålet utan dröjsmål överlämnas till rektorn, en lärare eller en handledare. Dessa personer ska utan dröjsmål pröva omhändertagandet.

I förslaget anges även att bestämmelserna om befogenheten för en handledare vid fjärrundervisning när det gäller utvisning ur undervisningslokalen och omhändertagande av föremål flyttas i skollagen. De ska även vidare uttryckligen anges i skollagen att en åtgärd enligt ovan endast får vidtas om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer med förslaget och välkomnar ett förtydligande kring åtgärder för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Det är mycket viktigt att det är tydligt att åtgärden endast får vidtas om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter, särskilt vad gäller befogenheten att ingripa fysiskt.

Att ingripa fysiskt för att avvärja våld kan i vissa situationer vara nödvändigt, men det kan även leda till att konflikter trappas upp och det behöver vara ett verktyg som används med stor varsamhet. Det bör därmed ses över om kränkningar och ordningsstörningar ska ingå i den utökade möjligheten till fysiskt ingripande. I en bredare definition av våld ingår såväl fysiskt som socialt och psykiskt våld, och i dessa fall kan ett fysiskt ingripande vara befogat. Det är viktigt att antalet situationer där fysiska ingripanden används inte eskalerar, utan att fokus fortfarande ligger på det förebyggande arbetet och att övriga former av ingripanden används i första hand.

Stöd för skolans personal att agera i svåra situationer

Förslag

Förslaget innebär att Skolverket ska få i uppdrag att ta fram ett stöd för skolans personal när det gäller deras befogenhet och ansvar att agera i svåra situationer.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun välkomnar ett sådant stöd.

Kapitel 12 – ”Tillfällig placering och avstängning ska underlättas”

Tillfälliga placeringar ska vara enklare att genomföra

Förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att rektorn vid tillfällig omplacering inom eller utanför skolenheten får besluta att eleven ska ges enskild undervisning eller undervisning i en särskild undervisningsgrupp. Kravet på att det ska finnas synnerliga skäl för att en tillfällig omplacering inom eller utanför skolenheten ska få gälla under en längre tid än två veckor ska tas bort, men åtgärden ska fortfarande inte få gälla för en längre tid än fyra veckor.

Enligt förslaget ska rektorn även få besluta att tillfälligt placera en elev på en annan plats inom huvudmannens organisation, om det inte är tillräckligt ingripande med tillfällig omplacering inom skolenheten, om det på grund av andra omständigheter inte är möjligt att genomföra eller om det är nödvändigt med hänsyn till andra elevers och skolpersonals säkerhet.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer med förslaget att rektorn ska få besluta om att eleven ska ges enskild undervisning eller undervisning i särskild undervisningsgrupp, vid tillfällig omplacering. Det ses även som positivt att kravet på synnerliga skäl för att en tillfällig omplacering ska gälla mer än två veckor tas bort.

Det är tydligt att det behövs en möjlighet att omplacera elever utanför den egna skolenheten även för de huvudmän som endast har en skolenhet eller om det inte är lämpligt att placera eleven vid en annan skolenhet med hänsyn till andra elevers och personals trygghet. Det är dock viktigt att det ställs krav kring lokalen där eleven placeras. Huvudmän som endast har en skolenhet saknar ibland även kontorslokaler som ligger separat från skolenheten, och frågan är hur lämpligt det är att elever omplaceras till exempelvis en representant från huvudmannens hem.

Det är även viktigt, med hänsyn till den omplacerade elevens trygghet och säkerhet, att personalen som eventuellt vistas i den lokal som eleven omplaceras till inte utgör någon risk för eleven. Det bör därför begäras utdrag ur belastningsregistret gällande den personal som eventuellt kommer att röra sig runt eleven. Södertälje kommun vill även betona vikten av att den tillfälligt placerade eleven får en kvalitativ undervisning som utgår från elevens behov. Detta gäller särskilt när undervisningen sker i lokaler som inte är avsedda för undervisning.

Det ska vara tydligt att en elev kan stängas av omedelbart när säkerheten bedöms hotad

Förslag

Förslaget innebär att en elev i grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning kan stängas av från utbildningen, utan att mindre ingripande åtgärder först har prövats, om andra elevers eller skolpersonals säkerhet bedöms hotad. Det ska även vara en skyldighet att erbjuda en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan kompensation för den undervisning som hen går miste om på grund av avstängningen.

En elev i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning ska fortfarande kunna stängas av helt eller delvis om eleven försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måluppfyllelse och kunskaper, om eleven stör eller hindrar utbildningens bedrivande, om eleven utsätter någon annan elev eller person för kränkande behandling eller om elevens uppförande på annat sätt inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero, men det ska i dessa fall vara en förutsättning för avstängning att syftet med andra åtgärder inte uppnåtts.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Det ska bli enklare att besluta om avstängning i upp till två veckor i de frivilliga skolformerna

Förslag

Förslaget innebär att en rektor ska kunna stänga av en elev i de frivilliga skolformerna helt eller endast från viss utbildning med praktiska inslag under som längst två veckor under ett kalenderhalvår utan att beslutet behöver prövas av huvudmannen. Rektorn ska kunna fatta sådana beslut på samma grund som

huvudmannen och ska få besluta att avstängningen gäller omedelbart. Beslutsbefogenheterna ska inte kunna delegeras till någon annan och huvudmannen ska informeras vid ett beslut om avstängning.

Enligt förslaget ska huvudmannen endast behöva samråda med socialnämnden inför ett beslut om avstängning av en elev i de frivilliga skolformerna om avstängningen omfattar mer än två veckor under ett kalenderhalvår och eleven är under 18 år. Socialnämnden ska dock informeras även om ett beslut om kortare avstängning om eleven är under 18 år.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Det ska vara tydligt vilka bestämmelser som finns om placering av elever vid skolenheter

Förslag

Förslaget innebär att hänvisningar till skollagens bestämmelser i 10 och 11 kap. om placering vid en skolenhet i grundskolan och grundsärskolan införs i anslutning till lagens bestämmelser om tillfällig omplacering och tillfällig placering utanför den egna skolenheten i 5 kap. skollagen, för att tydliggöra att bestämmelser om placering av elever vid skolenheter finns på olika ställen i lagen.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Elof Hansjons

Ordförande utbildningsnämnden